

EKONOMSKO OBJAŠNENJE NEZAPOSLENOSTI

Nikolina Cesarec Ujaković, prof. mentor
Prva ekonomska škola

RAZLOZI NEZAPOSLENOSTI

- Zašto su ponašanja na tržištu rada drugačija nego na ostalim konkurentnim tržištima?
- Zbog neelastičnosti plaća!

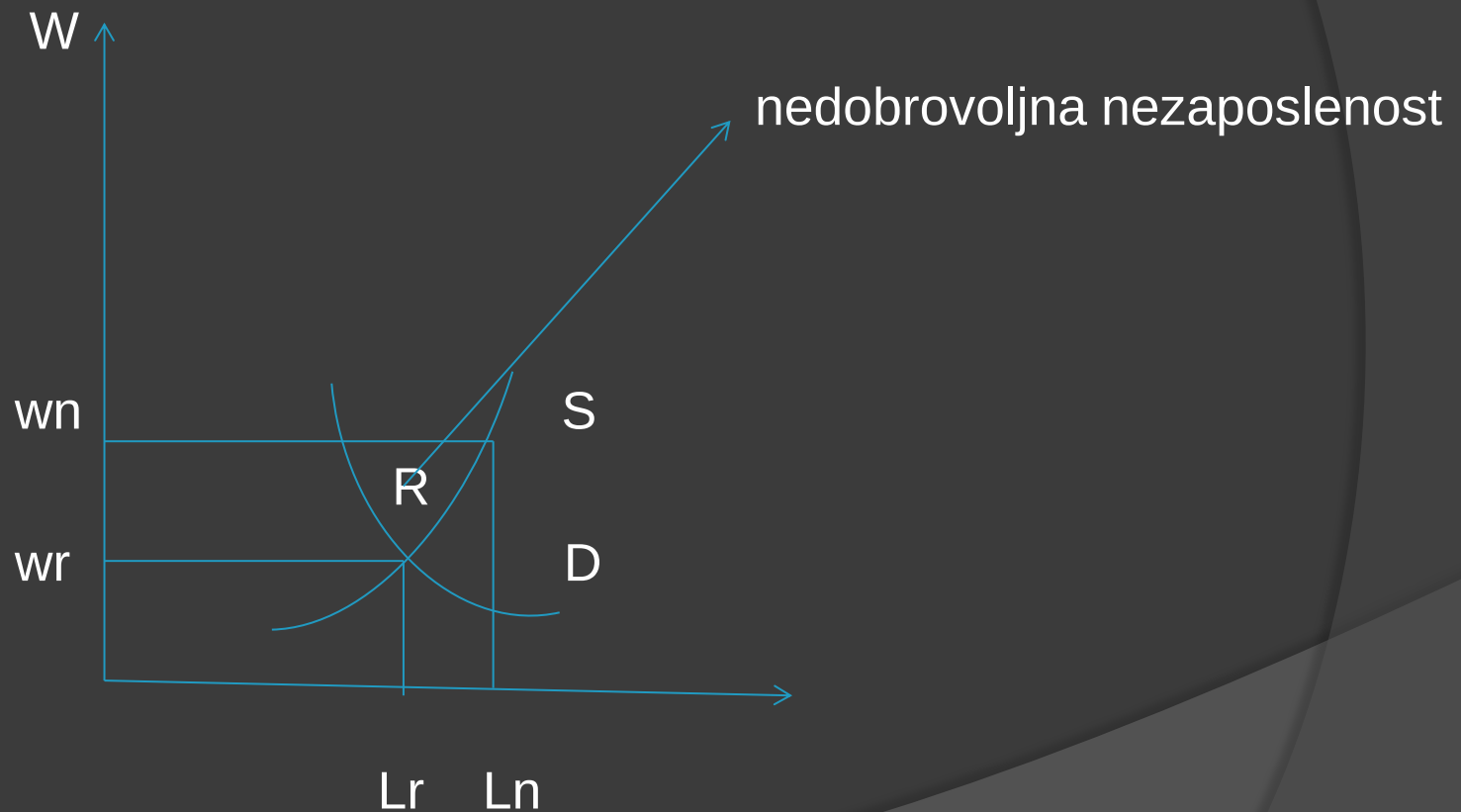
DOBROVOLJNA NEZAPOSLENOST

Objašnjenje grafa

- U ravnoteži R pri ravnotežnoj nadnici zapošljavaju se svi koji žele raditi za tu nadnicu
- Neki (L_d) žele raditi po višim w_d plaćama i zato radna snaga od L_r do L_d je dobrovoljno nezaposlena jer ne želi raditi pri ravnotežnoj nadnici

NEDOBROVOLJNA NEZAPOSLENOST

Objašnjenje grafa

- Ako se nadnica formira u većoj cijeni rada w_n , više radnika želi raditi nego što se potražuje na tržištu rada pa su radnici između L_r i L_n nedobrovoljno nezaposleni, ne mogu naći posao

NEELASTIČNOST PLAĆA

- Većina poslodavaca prilikom zaposlenja određuje plaću koju radnici prihvataju
- Plaće se sporo prilagođavaju tržišnim uvjetima zbog troškova administracije

POTRAGA ZA POSLOM

- Proces kojim radnici traže odgovarajući posao prema kvalifikacijama ili preferencijama bez obzira na to traže li prvi posao, jesu li sami napustili posao ili su otpušteni

USPJEŠNOST POTRAGE ZA POSLOM

- Ovisi o informacijama o radnim mjestima
- Internet

- Državni programi (prekvalifikacije ili osposobljavanje)
- Novčane naknade za nezaposlene – povećavaju nezaposlenost

Zašto se javlja nedobrovoljna nezaposlenost (visoke nadnice)

- MINIMALNA PLAĆA – određena je zakonom, na razini iznad ravnotežne (3.750 knu bruto iznosu za 2019. godinu)
- UTJECAJ SINDIKATA – kad u pregovorima podigne plaću, ponuda rada je veća od potražnje= nezaposlenost (prisjetiti se balansiranja 2 cilja sindikata)
- TEORIJA EFIKASNIH PLAĆA – ona plaća pri kojoj radnik posao obavlja najefikasnije, za poticanje i motiviranje zaposlenika

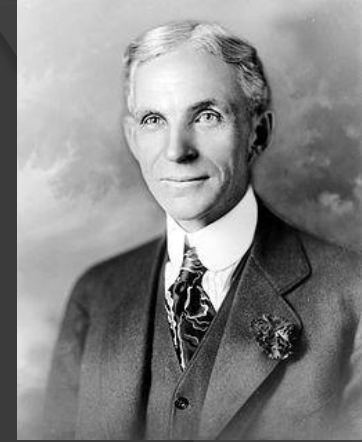
TEORIJA EFIKASNIH PLAĆA

Visoke plaće su efikasne zato jer:

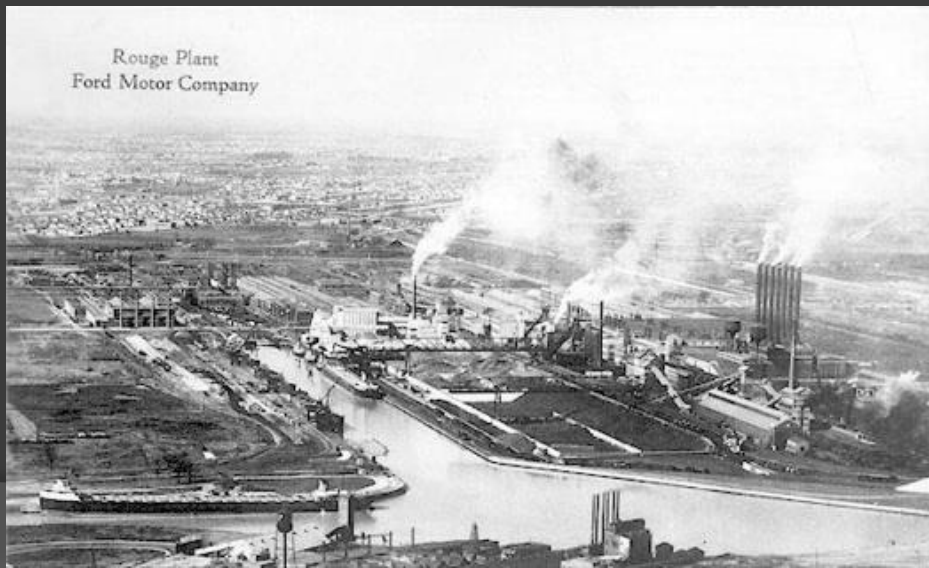
- Postoji povezanost visokih plaća i zdravlja radnika
- Povezanost plaća i fluktuacija radnika (manje otkaza)
- Utjecaj plaće na zabušavanje
- Povezanost visoke plaće i kvalitete rada radnika

PRIMJER IZ PRAKSE – Henry Ford

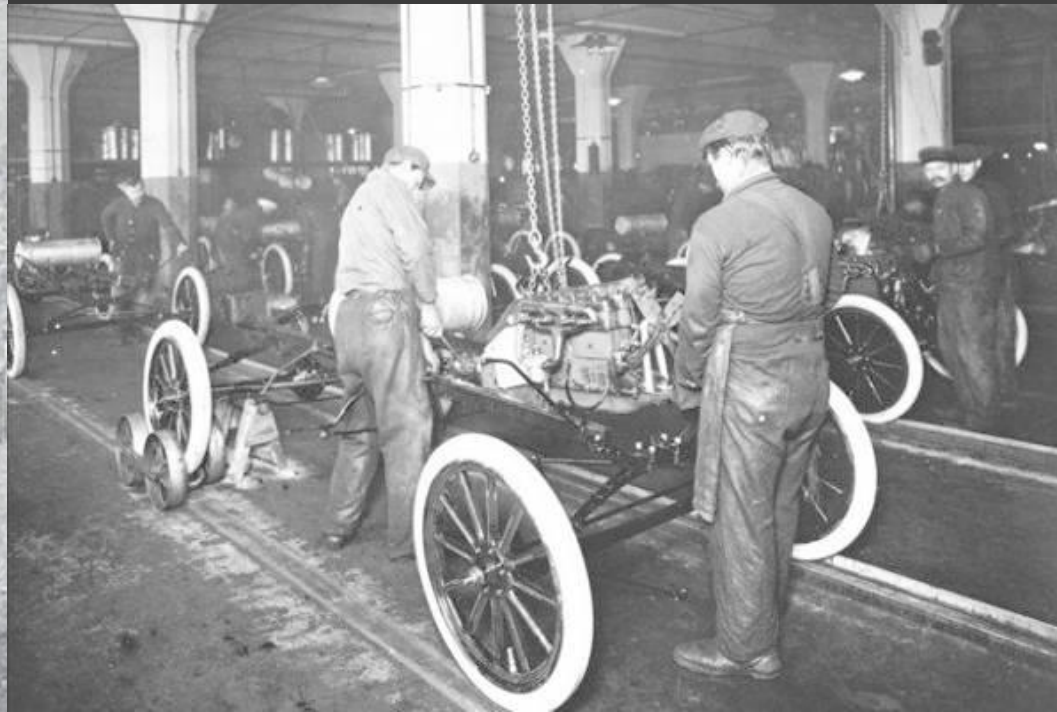
- 1903. Ford Motor Company
- 1908. glasovit Model T, cijena 260 dolara
- Revolucija u masovnoj proizvodnji automobila

FORDLANDIA

- Proizvodnja na traci – jedan radnik ovisi o ostalima
- Jedan radi sporije – smanjuje se produktivnost ostalih

- 1914. – Ford uvodi nadnicu od 5 dolara po danu, 2 x veća od uobičajene u to vrijeme
- Efikasnost – smanjuje se broj otkaza, rast produktivnosti, smanjeni su izostanci s posla, niži troškovi proizvodnje i rast profita
- Fordov najbolji potez

MOGUĆNOSTI SUZBIJANJA NEZAPOSLENOSTI

Da bi se nezaposlenost suzbila, potrebno
je smanjiti:

FRIKCIJSKU NEZAPOSLENOST
STRUKTURNU NEZAPOSLENOST
CIKLIČKU NEZAPOSLENOST

SMANJENJE FRIKCIJSKE NEZAPOSLENOSTI

- Poboljšanjem usluga informiranja - oni koji traže posao moraju se služiti informacijama zavoda za zapošljavanje
- Pomoć mladima oko prvog odabira posla

SUZBIJANJE STRUKTURNE NEZAPOSLENOSTI

- Radnicima koji su višak zbog kompetencija mora se pomoći da se zaposle
- Država može osnovati centre za prekvalifikacije
- Država može subvencijama potaknuti poslodavce da se lociraju na području gdje drugi poslodavci otpuštaju radnike

SMANJENJE CIKLIČKE NEZAPOSLENOSTI

- Kako do nje dolazi zbog smanjenja AD država može mjerama ekonomske politike povećati AD i smanjiti nezaposlenost
- ↑ državne potrošnje ↑ proizvodnje, outputa i zaposlenosti
- Opasnost - inflacija

POTICANJE ZAPOSLENOSTI

- Osposobljavanjem uz rad mladih nezaposlenih radnika uz državnu naknadu
- Mjesečna naknada poslodavcima za svakog mladog radnika
- Poticanje starijih na ranije umirovljenje

EKONOMSKE POLITIKE U SUZBIJANJU NEZAPOSLENOSTI

1. FISKALNA POLITIKA

1. MONETARNA POLITIKA

FISKALNA POLITIKA U SUZBIJANJU NEZAPOSLENOSTI

- Diskrecijska fiskalna politika je državno reguliranje **potrošnje** i **poreznih aktivnosti** radi uklanjanja gospodarskih poremećaja i osiguranje max zaposlenosti uz min inflaciju
- Prema tome, dva su područja djelovanja – državna potrošnja i porezi

Područje državne potrošnje

- Kako utječe na nezaposlenost – javnim radovima npr financiranjem objekata od javnog interesa, cesta, škola
- Javni rashodi povećavaju output uz povećanje zaposlenosti

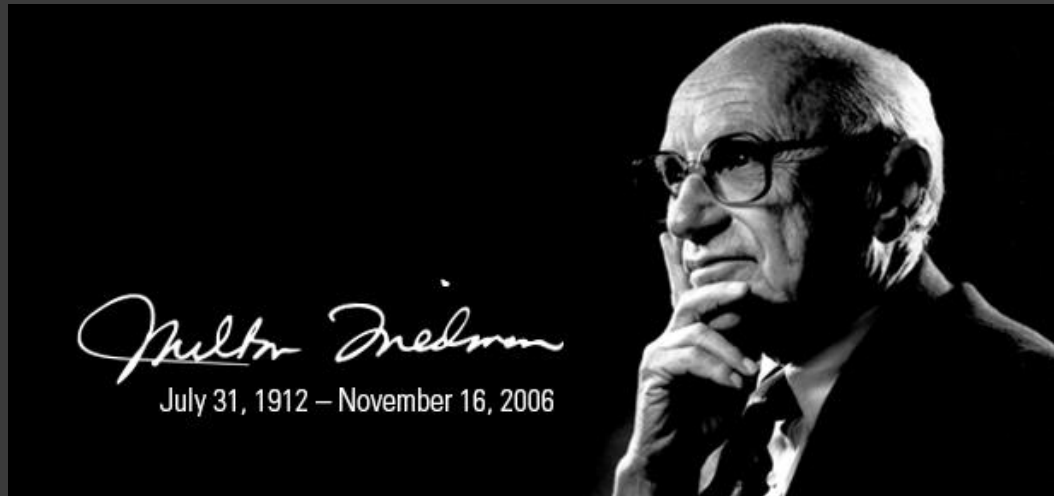

Područje poreza

- smanjenje poreza povećava raspoloživi dohodak zbog čega se povećava osobna potrošnja (C)
- smanjenje proračuna povećava poduzetničke aktivnosti, povećanje investicija zbog čega se povećava i zaposlenost

MONETARNA POLITIKA U SUZBIJANJU NEZAPOSLENOSTI

- M. Friedman
- MP ima širok krug instrumenata kojima može djelovati na gospodarska kretanja
- KAMATA – važan instrument MP protiv nezaposlenosti

PRISJETIMO SE!

SREDIŠNJA BANKA

- nadzire ponudu novca i kredita u zemlji
- Državna banka
- Kada opada gosp.aktivnost i zaposlenost treba povećati ponudu novca, a kada dolazi do inflacije treba ju smanjiti

PRISJETIMO SE!

Instrumenti Središnje banke su:

- ⦿ POLITIKA OTVORENOG TRŽIŠTA
- ⦿ POLITIKA DISKONTNE STOPE
- ⦿ POLITIKA OBVEZNIH PRIČUVA

Politika otvorenog tržišta

- ⦿ Kupovina ili prodaja VP poslovnim bankama
- ⦿ Tako proširuje ili sužava kreditni potencijal poslovnih banaka
- ⦿ Kupnja= kreiranje novca i povećanje ponude
- ⦿ Prodaja = smanjenje ponude novca

Politika diskontne stope

- Diskontna stopa – kamatna stopa pri kojoj središnja banka naplaćuje kamate na kredite odobrene poslovnim bankama
- Kada prijeti recesija i nezaposlenost – diskontna stopa se smanjuje radi poticanja potrošnje i obrnuto

Politika obveznih rezerva

- SB mijenja stope obveznih rezerva poslovnih banaka i tako regulira ponudu kredita građanima
- Kod recesije i nezaposlenosti – smanjuju se obvezne pričuve, povećava se ponuda novca i rate osobna potrošnja i I, a time i output, dohodak i zaposlenost
- Pogledati primjer u udž, str 41.

EKSPANZIVNA MP

- Suzbija nezaposlenost
- Povećanje ponude novca prouzročit će pad k i time omogućiti lakše uzimanje kredita, povećat će se osobna potrošnja

Ponovimo!

1. Koji su načini za smanjenje frikcijske i strukturne nezaposlenosti?
2. Koje ekonomske politike imaju ulogu u smanjenju cikličke nezaposlenosti?
3. Koji je glavni instrument u provođenju fiskalne politike?
4. Kako državna potrošnja utječe na nezaposlenost?
5. Koje instrumente koristi Središnja banka u kontroliranju ponude novca na tržištu?
6. Zašto kontrola ponude novca utječe na nezaposlenost?
7. Poveži ekspanzivnu MP sa povećanjem zaposlenosti.

POTICANJE ZAPOŠLJAVANJA U RH

- Aktivna politika zapošljavanja – **mjere poticanja zapošljavanja**
- Provodi ju Ministarstvo rada i mirovinskog sustava RH i Hrvatski zavod za zapošljavanje (HZZ)
- Daju se potpore za zapošljavanje u obliku subvencija za plaće
- Također, postoje i **potpore za očuvanje radnih mjesta**

MJERE HZZ-a

- Potpore za zapošljavanje
- Potpore za samozapošljavanje
- Potpore za usavršavanje
- Obrazovanje nezaposlenih
- Osposobljavanje na radnom mjestu
- Javni rad
- Potpore za očuvanje radnih mjesta
- Mjere za stjecanje prvog radnog iskustva/pripravništva
- Stalni sezonac

MJERE ZA STJECANJE PRVOG RADNOG ISKUSTVA

Realni sektor:

50% iznosa bruto II plaće, bez gornjeg ograničenja, prema plaći tog radnog mjesta poslodavca i trošak prijevoza

Javne službe:

100% iznosa prema iznosu pripravničke plaće, koja iznosi 85% plaće radnog mjesta, a sukladno Uredbi o nazivima radnih mjesta i koeficijentima složenosti poslova u javnim službama i trošak prijevoza sukladno Odluci Upravnog vijeća

POTPORE ZA SAMOZAPOŠLJAVANJE

Kriteriji:

Izradili ste poslovni plan iz kojeg je vidljivo da je poslovna ideja održiva.

Prošli ste aktivnosti savjetovanja za samozapošljavanje u nadležnom regionalnom/područnom uredu.

Izradili ste troškovnik u kojem je vidljivo da su troškovi usmjereni na otvaranje i rad poslovnog subjekta, a odnose se na registraciju poslovnog subjekta i sredstva povezana s obavljanjem djelatnosti (nabava opreme, zakup poslovnog prostora, obavezni doprinosi za prvih 11 mjeseci).

Subvencije:

do 55.000,00 kn, odnosno do 70.000,00 kn u slučaju da se ista kombinira sa stručnim osposobljavanjem za rad

za otvaranje obrta ili slobodne profesije (do 2 osobe) do 110.000,00 kn

za udruživanje u trgovačka društva (do 4 osobe) do 220.000,00 kn

Stalni sezonac

Cilj - financijska podrška radnicima koji su zaposleni samo tijekom sezone, onima koji su kontinuirano radili najmanje 6 mjeseci kod istog poslodavca i koji će kod istog poslodavca raditi još najmanje jednu sezonu

FINANCIRANJE:

Poslodavcu: 100% troška produženog osiguranja za prvih 3 mjeseca, a u narednom razdoblju koje može trajati najduže 3 mjeseca, 50% produženog osiguranja.

Korisniku : Novčana pomoć isplaćuje se za najviše 6 mjeseci produženog mirovinskog osiguranja u iznosu koji se utvrđuje na temelju izračuna novčane naknade za vrijeme nezaposlenosti, a najviše u visini 70% iznosa prosječne plaće isplaćene u gospodarstvu RH za prvih 90 dana, a 35% za preostalo razdoblje

JAVNI RAD

Javni rad je mjera čiji je program temeljen na društveno korisnom radu kojeg inicira lokalna zajednica ili organizacije civilnog društva.

Cilj mjere je uključiti nezaposlene osobe u program aktivacije na poslovima društveno korisnog rada

Financira se 100% troška minimalne bruto plaće u iznosu od 4.368,75 kn za prvu skupinu, odnosno, 50% troška minimalne bruto plaće u iznosu od 2.184,37 kn za drugu i treću skupinu

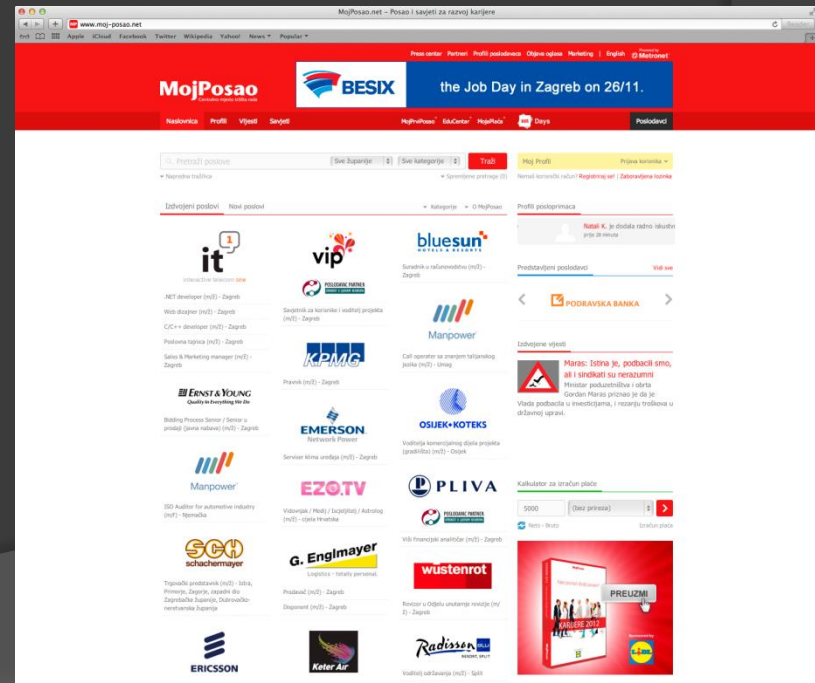
Skupine su podijeljene prema starosti i vremenu prijave na Zavodu

OSTALI NAČINI POTICANJA ZAPOŠLJAVANJA

- **Ministarstvo poduzetništva i obrta**
(MINPO) – Hrvatska agencija za malo gospodarstvo i investicije HAMAG daje bespovratne potpore financiranju projekata poduzetnika

OSTALI NAČINI POTICANJA ZAPOŠLJAVANJA

- **Portali** koji spajaju zaposlene s poslodavcima – agencije za posredovanje u zapošljavanju, internetski portali za oglašavanje, npr posao.hr ili moj-posao.net

Ponovimo nastavnu jedinicu!

1. Koje mjere poznajete u programima poticanja zapošljavanja u RH?
2. Objasni koliko su mjere programa poticanja zapošljavanja u Hrvatskoj učinkovite s obzirom na trajanje pojedinih mjera i mogućnosti otpuštanja novozaposlenih radnika nakon 6 ili 12 mjeseci i zapošljavanje novih radnika po istom programu.

Ponovimo iz nastavne cjeline!

1. Koliko su po vašem mišljenju mjerenje i pokazatelji nezaposlenosti vjerodostojni s obzirom na aktivno traženje posla, “skrivenu nezaposlenost” i “rad na crno”?
2. Predstavlja li veći problem ekonomska ili socijalna pozadina nezaposlenosti?
3. Koliko je po vašem mišljenju prisutna frikcijska nezaposlenost u Hrvatskoj?
4. Je li učinkovitija fiskalna ili MP u suzbijanju nezaposlenosti i zašto?

KRAJ NASTAVNE CJELINE NEZAPOSLENOST

That's all Folks!

Literatura: Benić, Režić, Terihaj, Škare, Osnove ekonomije 4, udžbenik za srednju strukovnu školu za zanimanje ekonomist/ica, Zagreb, 2014., ŠK